

Samizdat v maringotkách čerpacích osádek aneb příběh Jaroslava Žáka

Jaroslav Žák se narodil roku 1935, jeho otec byl stavitelem silnic. Když přišli po válce k moci komunisti, byl jeho otec jakožto podnikatel, živnostník, pronásledován. Kvůli tomu nemohl Jaroslav Žák vystudovat geologii na vysoké škole a musel jít do učení na dlaždiče. To spočívalo hlavně ve fyzické námaze, což pan Jaroslav Žák s odstupem času bere jako plus.

Později ale nakonec geologii vystudoval a nastoupil do firmy Geologický průzkum a následně Stavební geologie, která mimo geologické a hydrogeologické práce řešila znečištění horninového prostředí a podzemních vod u velkých průmyslových celků, jako např. únik leteckého petroleje na letišti Praha-Ruzyně apod. V Československu byla jednou ze tří firem zabývajících se stejnou problematikou.

S touto firmou pracoval také na ruzyňském letišti v Praze, kde se do země dostalo velké množství petroleje (jako šéf projektu). To bylo v roce 1968, v době, kdy protikomunističtí redaktori a spisovatelé přicházeli ve velkém o práci. Když nemohli nalézt nové zaměstnání, pracovali například jako kopáči a čerpači. A tak se mnoho slavných osobností dostalo do Ruzyně, kde se s nimi Jaroslav Žák seznámil - tak se poznal s Emilem Zátopkem, Ottou Filipem (který v tomto období napsal například Nanebevzetí Lojska Lapáčka), K. Šiktancem (Orloj), Z. Pochopem (Marné volání), K. Sidonem (Evangelium podle Josefa Flavie) a dalšími. Všichni tito lidé byli v nejlepších letech, ale vzhledem k svému bývalému životnímu stylu (jednalo se např. o spisovatele, redaktory novin) nebyli nejzručnějšími - co se manuální práce týkalo, lopata a krumpáč byly někdy velkým problémem.

Byli velice inteligentní, dalo se s nimi dobře povídat o čemkoli, vzpomíná Jaroslav Žák. Bydleli v maringotkách na čerpaných lokalitách, kde psali svá díla, a přes spolupracovníky, jako byl pan Žák, je posílali lidem, kteří tyto texty vydávali alespoň v minimálním množství. Vytisknutá díla si mezi sebou navzájem půjčovali. V tomto prostředí vznikala tzv. „spisovatelský odpor.“

Když se ovšem Stb dozvěděla o nové činnosti takto zaměstnaných literátů, začala se o ně zajímat, sledovala je přímo v terénu. Jak ale pan Jaroslav Žák vzpomíná, nedošlo k ničemu horšímu (kromě výslechů) pravděpodobně díky řediteli podniku, panu Plachetkovi (který byl ale mnohem otevřenější a tolerantnější než většina z jeho spolustraníků). Díky němu dostal např. bývalý redaktor Obrany lidu za dopis prezidentu Husákovi pouze důtku.

Pracovalo tam i několik lidí, kterým se podařilo dostat přes hranice a vstoupit do CIA. Ti se později vrátili, předávali informace a převáděli přes hranice.

Spisovatelé a novináři se po revoluci v roce 1989 vrátili ke svým povoláním. Jejich starší knihy se začaly tisknout legálně. S mnohými z nich pan Jaroslav Žák stále udržuje kontakt. Když byla po revoluci zveřejněna jména „práskačů“ a estébáků, pan Jaroslav Žák nepátral po nikom ze svého okolí, protože se bál, že by na seznamech mohli být jeho přátelé.

Na začátku 90. let založil pan Žák s několika kolegy firmu Ochrana podzemních vod, kde až donedávna pracoval jako ředitel, a v současnosti se dál podílí aktivně na chodu této firmy a zároveň se věnuje svým koníčkům.

Podle zvukové nahrávky rozhovoru zpracoval Vojtěch Jirásek, 5. B